

Gabi Gleichmann. Odödlighetens elixir. Tenenbaum.

Den europeiska judendomens historia är idag märkligt försummad. Allt från Jehuda Halevi och Maimonides i medeltidens Spanien, till Baruch Spinoza i 1600-talets Amsterdam och Sigmund Freud i 1900-talets Wien. Judendomen har satt sin prägel på europeiskt kulturliv på ett outplånligt sätt, som djup andlig mystik, filosofi och religionskritisk vetenskap. Till judendomens närvaro hör en lika lång historia av antisemitism och förföljelse. Litteraturkritikern och fd ordföranden i svenska PEN Gabi Gleichmann kommer nu ut på svenska med "Odödlighetens elixir", en slags idéhistorisk roman som på ett ytterst fantasifullt sätt berättar den europeiska judendomens historia.

I centrum står släkten Spinoza, från början Espinoza där generation efter generation bevarar ett hemligt recept på ett elixir som ger odödlighet. Gleichmann har diktat släkten kring 1600-talsfilosofen Baruch Spinoza. Bokens jag är Ari, släktens sista person, döende i cancer i Oslo. Berättelsen är fantasifull, bemängd med skrönor och infall där många av historiens kända gestalter tar plats. Men det är en roman som är behäftad med många brister. Den är spretig, rörig och full av upprepningar. Ena stunden befinner man sig i Tusen och en natt, nästa i en modern roman för att sedan läsa i en encyklopedi. Researchen verkar bristfällig som då den unga kvinnan Soshana på 1700-talets mitt låser in sig badrummet, som vore hon en modern tonåring. Ett stycke in i romanen inser författaren sitt misstag, ber om ursäkt och söker börja om på nytt för att genast falla in i samma kaos av berättartrådar. Lägg därtill att "Odödlighetens elixir" sträcker sig över nästan 600 sidor. Som läsare blir jag rädd att även romanen ska vara för evigt. Boken är utgiven på norska, engelska och tyska. Författaren har haft svårt finna ett förlag i Sverige som velat ge ut den. Det kan jag förstå. För trots ett sprängfyllt innehåll av viktig historia och idérika uppslag är denna roman på snudd till oläsbar.

Jakob Carlander